

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України прийняла рішення про присудження **Матвєєвій Олени Володимирівни** ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 016 Спеціальна освіта, на підставі прилюдного захисту дисертації **«Педагогічні основи професійної допомоги інклюзивно-ресурсних центрів батькам дітей з РАС»**.

«24» червня 2025 року.

Матвєєва Олена Володимирівна, 1969 року народження, громадянка України. Освіта вища: закінчила з відзнакою Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» за спеціальністю: 016 Спеціальна освіта. Освітня програма: Спеціальна освіта за нозологіями. Здобула кваліфікацію: «Магістр, викладач вищої освіти зі спеціальності (корекційної педагогіки і спеціальної психології), вчитель-дефектолог (за нозологіями), методист спеціального та інклюзивного навчання, реєстраційний номер М20 № 108975.

У червні 2025 року закінчила аспірантуру Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

Дисертацію виконано у відділі інклюзивного навчання Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Науковий керівник: Лапін Андрій Володимирович – кандидат педагогічних наук, старший дослідник, старший науковий співробітник відділу інклюзивного навчання, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Здобувачка має 8 наукових праць, зокрема: 3 одноосібних і 3 у співавторстві, із них: 2 статті– у періодичних наукових виданнях держав, які входять до Європейського Союзу, 4 статті опубліковано у наукових фахових виданнях (категорія Б), затверджених МОН України; 2 тез апробаційного характеру.

1. Матвєєва О. В. Ключові аспекти надання професійної допомоги інклюзивно-ресурсними центрами: реалії та перспективи. Вісник післядипломної освіти : зб. наук. Праць. Серія «Педагогічні науки». 2023. Вип. 23(52). С. 140–153.
[https://doi.org/10.58442/2218-7650-2023-23\(52\)-140-153](https://doi.org/10.58442/2218-7650-2023-23(52)-140-153)

2. Матвеева О. В. Педагогічні основи викладання предметів мовно-літературної галузі у закладі загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. 2022. Вип. 20. С. 107–122. <https://doi.org/10.33189/epsn.v1i20.206>

3. Матвеева О. В., Лапін А. В. Організація освітньо-просвітницької роботи з батьками на основі аналізу особливостей внутрішньої шкільної атмосфери ЗЗСО з інклюзивною формою навчання. Особлива дитина: навчання і виховання. 2023. Т. 1. №109. С. 170–186. <https://doi.org/10.33189/ectu.v109i1.133>

4. Матвеева О., Лапін А. Теоретична модель професійної допомоги інклюзивно-ресурсних центрів батькам дітей з розладом аутичного спектра. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. 2021. Вип. 19. С. 97–110. <https://doi.org/10.33189/epsn.v1i19.193> URL

5. Матвеева О. В., Юрченко О. П. Професійна допомога фахівців ІРЦ батькам дітей з РАС – запорука партнерських відносин та безбар'єрність в освіті. Education, philology, literature: the main factors in the development of the outlook of a child and an adult: collective monograph. Boston : International Science Group. Primedia eLaunch, 2024. Р. 44-72. <https://doi.org/10.46299/ISG.2024.MONO.PED.2.2.1>

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

Омельченко Ірина Миколаївна, доктор психологічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України

Оцінка позитивна без зауважень.

Дмитрієва Ірина Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри технологій освіти та реабілітації осіб з порушеннями зору Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Загалом позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження О. В. Матвеевої, деякі аспекти роботи можуть бути предметом подальшої дискусії:

1. У першому розділі у процесі аналізу проблеми дослідження дисертантка неповною мірою представляє праці українських вчених, ідеї яких є основоположними для усталених позицій сучасної вітчизняної спеціальної педагогіки щодо теоретичних засад психолого-педагогічного супроводу дітей із РАС, зокрема особливостей взаємодії фахівців з батьками дітей означеної категорії.

2. У другому розділі робота, на наш погляд, значно виграла, якщо б в ній більше уваги було приділено висвітленню алгоритму проведення діагностичних процедур з

урахуванням вікових особливостей дітей з РАС з різним рівнем інтелектуального розвитку.

3. Уважаємо, що висвітлюючи систему професійної допомоги ІРЦ батькам дітей з РАС, було б доречно, особливо в умовах воєнного стану, більш детально розглянути можливості надання фахової підтримки в умовах змішаного та дистанційного формату підтримки родин дітей з РАС.

4. Мова викладу автора засвідчує високий рівень володіння навичками писемного мовлення. Проте дисертаційна робота містить незначні смислові некоректності, граматичні та технічні огріхи.

Висловлені зауваження і побажання мають дискусійний характер і зрештою підпорядковані меті розв'язати дискусію на публічному захисті у межах уточнення тверджень, запропонованих дисертанткою до захисту. Вони не впливають на загальну позитивну оцінку дослідження і не носять принципового концептуального характеру щодо обраної нею теми та вирішення поставлених завдань.

Косенко Юрій Миколайович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка.

Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. У теоретичній частині дослідження досить розлого описано роль інклюзивно-ресурсних центрів та громадських організацій щодо надання професійної допомоги, висвітлено педагогічні основи професійної допомоги батькам дітей з РАС, втім було б доцільно більш ширше представити зарубіжний досвід надання професійної допомоги батькам дітей з РАС, посилаючись на представлені зарубіжні джерела, які є у списку використаної літератури до дисертаційного дослідження.

2. У дисертаційній роботі задіяні респонденти з різних регіонів України (Запорізька, Київська та Сумська області, м. Дніпро та м. Кропивницький). На нашу думку, було б доцільно відстежити ще й рівень фахової обізнаності фахівців ІРЦ щодо надання професійної допомоги батькам дітей з РАС.

3. Дисертація, безумовно, лише б виграла, якби у авторській системі професійної допомоги батькам дітей з РАС, було б розміщено рекомендації для фахівців ІРЦ щодо надання професійної допомоги батькам дітей з РАС. Чи плануєте Ви розроблення навчально-практичних матеріалів за результатами вашого дослідження?

Звертаємо увагу, що наведені міркування не впливають на високу оцінку дисертації Матвєєвої Олени Володимирівни «Педагогічні основи професійної допомоги інклюзивно-ресурсних центрів батькам дітей з РАС», не знижують її

наукової та практичної цінності. Висловлені побажання є дискусійними та спрямовані на привернення уваги дисертантки до ще не досліджених аспектів наукової проблеми.

Чеботарьова Олена Валентинівна, доктор педагогічних наук, професор завідувач відділу освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України

Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. У висновках до першого розділу зазначено, що «у результаті проведеного дослідження визначено педагогічні основи професійної допомоги ІРЦ батькам дітей з РАС як сукупність підходів, професійних знань та методик, які діють у її межах як педагогічного явища». Потребують уточнення підходи, які стали підґрунтям для професійної допомоги ІРЦ батькам з РАС у контексті експериментального дослідження.

2. У розділі 2 акцентовано увагу на важливості співпраці фахівців ІРЦ з освітніми закладами, що передбачає консультування педагогів – роз'яснення особливостей дітей з РАС, навчання адаптаційним методам, спільне розроблення підходів для навчання, моніторинг розвитку дитини. Потребує пояснення, які адаптаційні методи є найважливішими та значущими для педагогів у роботі саме з дітьми з РАС.

3. Однією зі складових професійної допомоги фахівців інклюзивно-ресурсних центрів батькам дітей з РАС є встановлення особливостей батьківсько-дитячих стосунків у родинах. На наш погляд, робота б більше виграла, якби було представлено більше якісного матеріалу щодо опису різних стосунків у родинах та стратегій налагодження взаємодії на основі методичних порад фахівців ІРЦ.

4. На нашу думку, робота тільки б виграла, якби було представлено методичні рекомендації для фахівців ІРЦ щодо формування батьківської компетентності у взаємодії з дітьми з РАС.

Водночас, висловлені зауваження та побажання є дискусійними і не заперечують загальної високої оцінки науково-фахового рівня дисертації, що кваліфікується нами як ґрунтовне та цілісне теоретико-експериментальне дослідження.

Ярмола Наталія Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, старший дослідник, заступник директора з наукової роботи, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Оцінка позитивна із зауваженнями:

Незважаючи на високу якість виконаної дисертаційної роботи, вартими уваги є окремі зауваження, що виникли в процесі рецензування роботи та вимагають уточнень та пояснень.

1. Обмеженість аналізу зарубіжного досвіду. У дисертації недостатньо представлено порівняльний аналіз підходів до професійної допомоги батькам дітей з РАС у системах інклюзивної освіти інших країн (наприклад, країн ЄС, США, Канади). Включення таких матеріалів могло б посилити теоретичну базу та продемонструвати інноваційність запропонованої моделі.

2. Уточнення понятійного апарату. Хоча автор і приділив увагу термінології, деякі поняття (наприклад, «професійна допомога», «педагогічна підтримка», «ресурсне середовище») потребують чіткішого розмежування та узгодженості вживання протягом усього тексту.

3. Методологічна частина потребує розширення. Було б доцільно більш детально описати обґрунтування вибору емпіричних методів дослідження, зокрема критеріїв оцінювання ефективності професійної допомоги ІРЦ. Це посилює б валідність отриманих результатів.

4. Стилiстичні та орфографічні помилки, оформлення джерел. У роботі присутні стилістичні та орфографічні помилки, а у списку використаних джерел трапляються випадки неповного або не точного бібліографічного опису, доцільно було б доопрацювати ці моменти.

Висловлені зауваження не впливають на загальну наукову цінність, а можуть бути використані для покращення роботи або для подальшої наукової дискусії.

Висловлені рекомендації та зауваження слід розглядати як побажання для подальших досліджень. Вони не перешкоджають загальному висновку про те, що дисертаційне дослідження Матвєєвої Олени Володимирівни «Педагогічні основи професійної допомоги інклюзивно-ресурсних центрів батькам дітей з РАС» є завершеною самостійною науковою працею, присвяченою одній з найважливіших проблем спеціальної педагогіки.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради;

«Проти» – немає,

«Утримались» – немає.

**СПЕЦІАЛІЗОВАНА ВЧЕНА РАДА ІНСТИТУТУ СПЕЦІАЛЬНОЇ
ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ ІМЕНІ МИКОЛИ ЯРМАЧЕНКА НАПН
УКРАЇНИ УХВАЛИЛА:**

1. Дисертація **Матвєєвої Олени Володимирівни** на тему: «Педагогічні основи професійної допомоги інклюзивно-ресурсних центрів батькам дітей з РАС», що подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 016 Спеціальна освіта є завершеним самостійним науковим дослідженням і відповідає вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами внесеними згідно постанови КМУ №341 від 21.03.2022 р., №502 від 19.05.2023 р., №507 від 03.05.2024 р.), та може бути представлена у спеціалізованій вченій раді для присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 016 Спеціальна педагогіка.

2. Присудити **Матвєєвій Олені Володимирівні** ступінь доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка, за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

На підставі результатів відкритого голосування та прийнятого рішення разова спеціалізована вчена рада присуджує Матвєєвій Олені Володимирівні ступінь доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка, за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

Голова спеціалізованої вченої ради
доктор психологічних наук, професор

Ірина ОМЕЛЬЧЕНКО